

UNIwersytet Jagielloński
COLLEGIUM MEDICUM

**Losy zawodowe absolwentów
Wydziału Lekarskiego UJ CM,
rocznik 2009/2010**

Wstęp

Metodologia

Wyjaśnienie głównych pojęć

Absolwent – osoba, która w roku akademickim 2009/2010 była studentem ostatniego roku i zdała wszystkie egzaminy końcowe objęte planem i programem studiów na Wydziale Lekarskim UJ CM.

Losy zawodowe – sytuacja zawodowa absolwentów po sześciu miesiącach od ukończenia stażu podyplomowego, a następnie po trzech latach od jego zakończenia oraz zespół cech z nią związanych, takich jak na przykład: miejsce zatrudnienia, forma zatrudnienia, stanowisko, wysokość zarobków, branża zatrudnienia, rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, forma kontynuacji nauki, przyczyny pozostawania bez pracy i plany osób niepracujących.

Kompetencje – zbiór następujących składowych: wiedzy z danego zakresu - wiem co; umiejętności - wiem jak i potrafię, oraz postaw - chcę i jestem gotów wykorzystać swą wiedzę.

Charakterystyka badania

Raport przedstawia losy zawodowe absolwentów Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum rocznika 2009/2010. Jest on częścią realizowanego na 15 Wydziałach Uniwersytetu Jagiellońskiego projektu pod nazwą „*Losy zawodowe absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego*” realizowanego przez Biuro Karier UJ.

Badania na Wydziale Lekarskim prowadziła Sekcja ds. Dydaktyki i Karier Akademickich CM. Celem badania było poznanie, w jaki sposób kształtuje się kariera zawodowa absolwentów Wydziału Lekarskiego.

Projekt był realizowany we współpracy z SPSS Polska z wykorzystaniem platformy badawczej IBM SPSS Data Collection. Firma SPSS udostępniła infrastrukturę informatyczną tj. serwer oraz łącze internetowe umożliwiające realizację badania, następnie odpowiednio dostosowała bazę respondentów do wymogów badania, skonstruowała ankietę on-line, po czym zgromadzone dane przekazała CM UJ w celu opracowania wyników.

Populacja badawcza

Badaniem zostali objęci absolwenci następujących kierunków Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum rocznika 2009/2010: lekarskiego i lekarsko-dentystycznego. Zastosowano metodę panelową, pozwalającą na uchwycenie dynamiki zmian w ścieżkach zawodowych absolwentów.

Przyjęto, iż ci sami członkowie populacji badawczej będą testowani w dwóch turach:

1. po 6 miesiącach od ukończenia stażu podyplomowego (po 18 miesiącach od daty odbioru dyplomu)
2. po trzech latach od ukończenia stażu podyplomowego

Niniejszy raport przedstawia wyniki pierwszej tury badania. W założeniu badanie miało charakter wyczerpujący (pełny), ankieta miała zostać wysłana do każdej jednostki populacji badawczej, tj. absolwentów, którzy złożyli egzamin magisterski

Ze względu na konieczność spełnienia wymogu formalno-prawnego wynikającego z ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych w badaniu mogły wziąć tylko te osoby, które wcześniej wyraziły zgodę na gromadzenie, wykorzystanie i przetwarzanie ich danych osobowych. W tym celu absolwenci wypełniali formularz, umożliwiający złożenie stosownego oświadczenia. Formularz był rozdawany i zbierany przez pracowników dziekanatu Wydziału Lekarskiego UJ CM.

W sumie zebrano 190 wypełnione formularze, tj. 58.6 % z ogólnej liczby 324 absolwentów Wydziału Lekarskiego UJ CM (według stanu na 30.11.2010). Formularze w liczbie 182 zawierały zgodę na udział w badaniu, natomiast 8 osób odmówiło udziału lub niejednoznacznie określiło swoje stanowisko. Z grupy 182 osób, 96 absolwentów wypełniło prawidłowo ankietę i tym samym ukończyło badanie. Pozostała liczba osób 86 rozpoczęła badanie, ale go nie ukończyła. Wśród grupy 182 osób deklarujących zgodę na udział w badaniu znalazły się i te, które w formularzu nie podały danych kontaktowych lub podały je błędnie, co uniemożliwiało dotarcie do nich.

Tabela 1 przedstawia gotowość studentów do wzięcia udziału w badaniu w rozbiciu na poszczególne kierunki Wydziału Lekarskiego UJ CM.

Kierunek	Ilość formularzy ze zgodą	Odsetek wśród ankiet ze zgodą (%)	Ilość poprawnie wypełnionych ankiet	Odsetek wśród poprawnie wypełnionych ankiet (%)	Odsetek względem formularzy ze zgodą (%)
Lekarski	156	85.7	85	88.5	54.5
Lekarsko - dentystyczny	26	14.3	11	11.5	42.3
Ogółem	182	100	96	100	52,7

Metoda zbierania danych, monitorowanie zwrotów

Przeprowadzone zostało ilościowe badanie sondażowe techniką CAWI, w którym zindywidualizowany link do ankiety był wysyłany drogą elektroniczną w oparciu o wcześniej przygotowaną listę adresów e-mailowych. Ankieta zawierała pięćdziesiąt dziewięć pytań wraz z metryczką, w zdecydowanej większości zamkniętych. Pierwsze dziewięć pytań odnosiło się do wszystkich ankietowanych, a następne dzieliły respondentów na cztery podstawowe grupy ze względu na sytuację zawodową:

1. pracujący,
2. pracujący, kontynuujący naukę,
3. niepracujący, kontynuujący naukę,
4. niepracujący, niekontynuujący nauki.

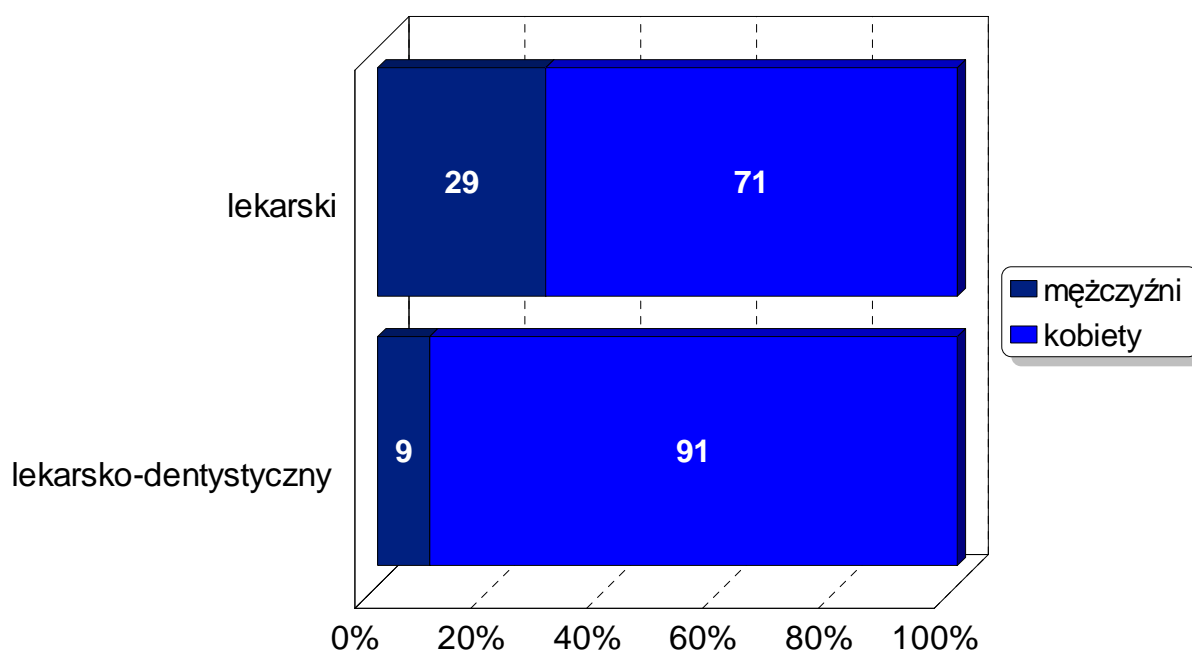
W zależności od reakcji respondenta, podejmowano dwie kolejne próby wysyłki linku do ankiety, po około dwóch tygodniach od daty poprzedniej wysyłki. W przypadku dalszego niezyskania odpowiedzi kontaktowano się z respondentem telefonicznie, ponownie prosząc o wzięcie udziału w badaniu.

Charakterystyka badanej próby

W badaniu losów absolwentów Wydziału Lekarskiego UJ CM, którzy ukończyli studia w roku 2010 wzięło udział 96 osób, w tym 85 (88,5%) absolwentów kierunku lekarskiego oraz 11 absolwentów kierunku lekarsko-dentystycznego (11,5%).

Większość badanych stanowiły kobiety (70 osób - 73%) – analizowane kierunki nie różniły się istotnie odsetkiem kobiet, choć na kierunku lekarskim stanowiły one 70% analizowanej próby, podczas gdy na kierunku lekarsko-dentystycznym ponad 90%.

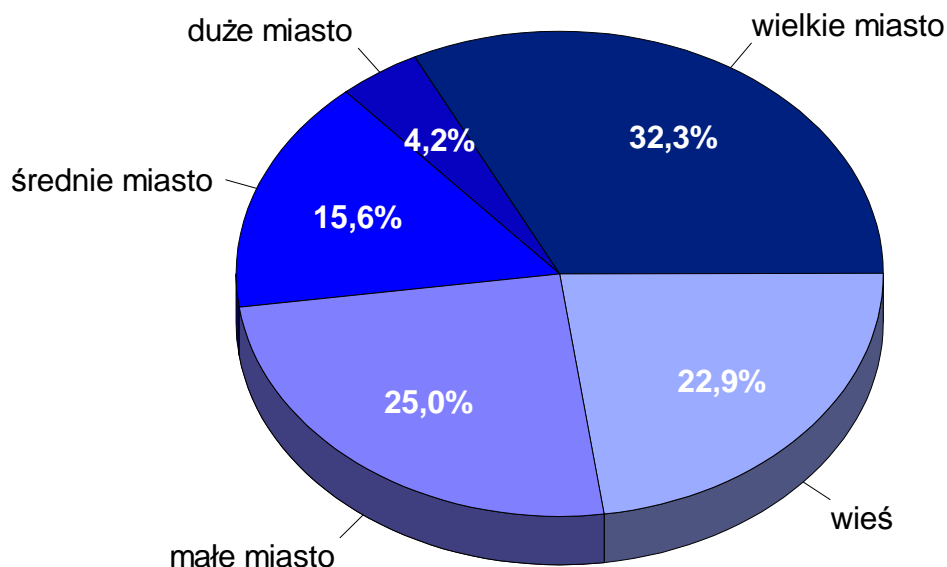
Wykres 1: Struktura płci badanych absolwentów poszczególnych kierunków Wydziału Lekarskiego UJ CM .

Miejsce zamieszkania przed rozpoczęciem studiów:

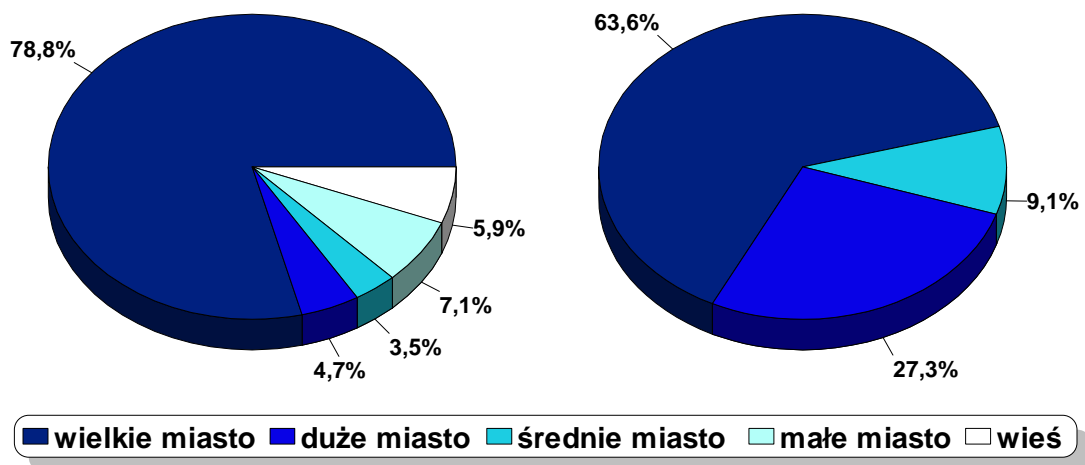
Największy odsetek absolwentów pochodził z wielkich miast (powyżej 500 000 mieszkańców), w następnej kolejności z małych miast (poniżej 50 000 mieszkańców), ze wsi, zaś najmniej licznie były reprezentowane osoby pochodzące ze dużych miast (poniżej 500 000 do 100 000 mieszkańców) – analizowane kierunki nie różniły się istotnie statystycznie pod względem struktury zamieszkania przed rozpoczęciem studiów.

Wykres 2: Struktura miejsca zamieszkania przed rozpoczęciem studiów badanych absolwentów.

Po ukończeniu studiów przez te osoby struktura miejsca zamieszkania nieco się zmieniła: osoby te zamieszkują obecnie głównie w wielkich miastach (77%), natomiast porównywalny odsetek osób zamieszkuje w mniejszych miastach oraz na wsi. Nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic w strukturze miejsca zamieszkania absolwentów poszczególnych kierunków, chociaż żaden absolwent kierunku lekarsko-dentystycznego nie mieszka w miejscowościach poniżej 50 000 mieszkańców.

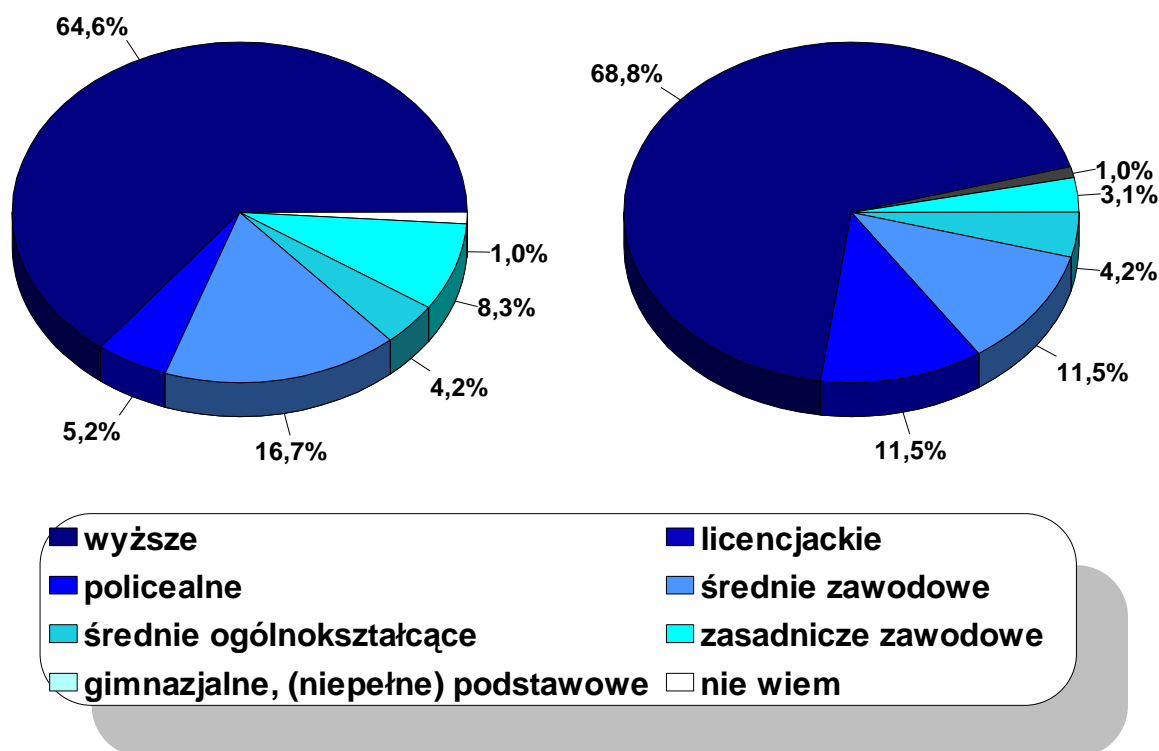
Wykres 3: Struktura obecnego miejsca zamieszkania absolwentów w relacji do ukończonego kierunku studiów.

Większość absolwentów (99%) Widzału Lekarskiego w roku 2010 było wcześniej absolwentami liceów ogólnokształcących, podczas gdy pozostałe osoby były absolwentami techników lub liceów zawodowych (1% absolwentów kierunku lekarskiego).

Absolwenci z roku 2010 pochodzili z rodzin o zróżnicowanym poziomie wykształcenia: zarówno ojcowie jak i matki respondentów posiadali w większości wykształcenie wyższe, rodzice pozostałych absolwentów w zdecydowanej większości posiadali wykształcenie średnie.

Wykres 4: Poziom wykształcenia rodziców badanych absolwentów.

Około połowa badanych absolwentów (51%) pozostaje w stanie wolnym, 33% zawarło związek małżeński, 15% pozostaje w wolnym związku, a 1% to osoby rozwiedzione. Nie zaobserwowano istotnych różnic w stanie cywilnym absolwentów obu kierunków, jednak większy odsetek absolwentów kierunku lekarsko-dentystycznego niż lekarskiego (73% vs 48%) pozostaje w stanie wolnym, podczas gdy dwukrotnie mniejszy zawarło związek małżeński (18% vs 35%).

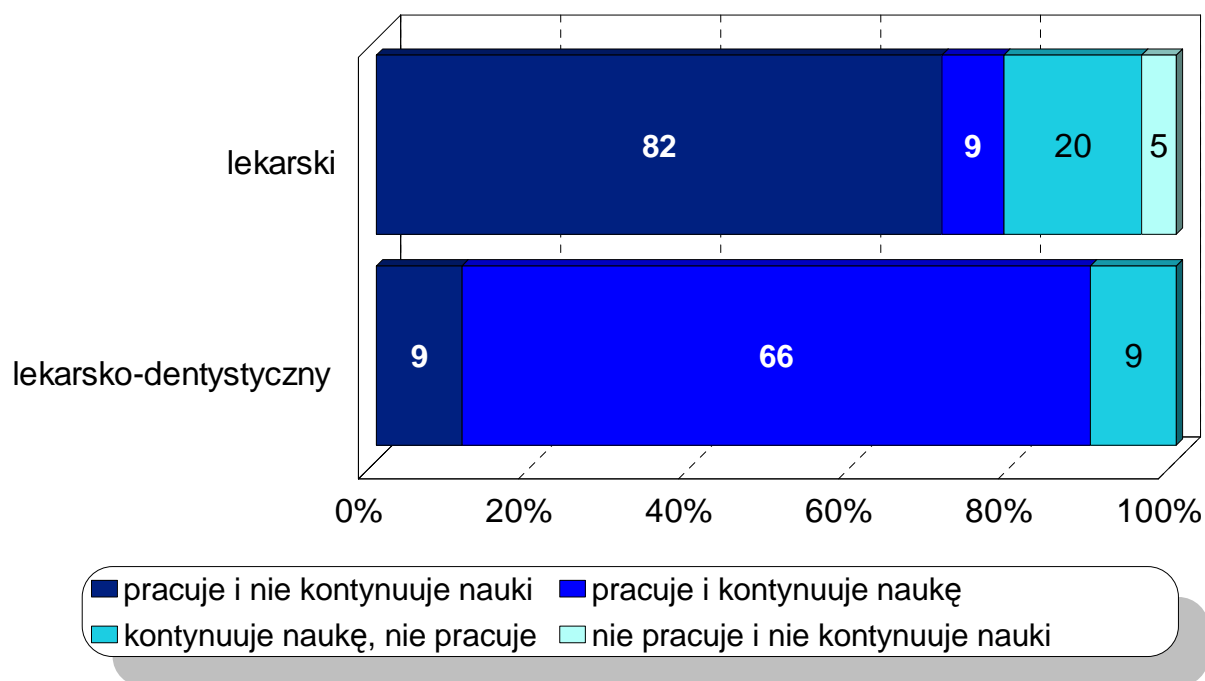
Tryb oraz system studiowania

Spośród badanych absolwentów ponad trzy czwarte (78%) ukończyło studia stacjonarne.

Obecna sytuacja zawodowa

Większość (59%) absolwentów Wydziału Lekarskiego z roku 2010 pracuje kontynuując dalszą naukę, tylko niski najmniejszy odsetek badanych (4%) nie podjął pracy. Struktura sytuacji zawodowej ankietowanych różnicuje w stopniu istotnym statystycznie analizowane kierunki (test dokładny $\chi^2(3)=35,26, p<0,05$).

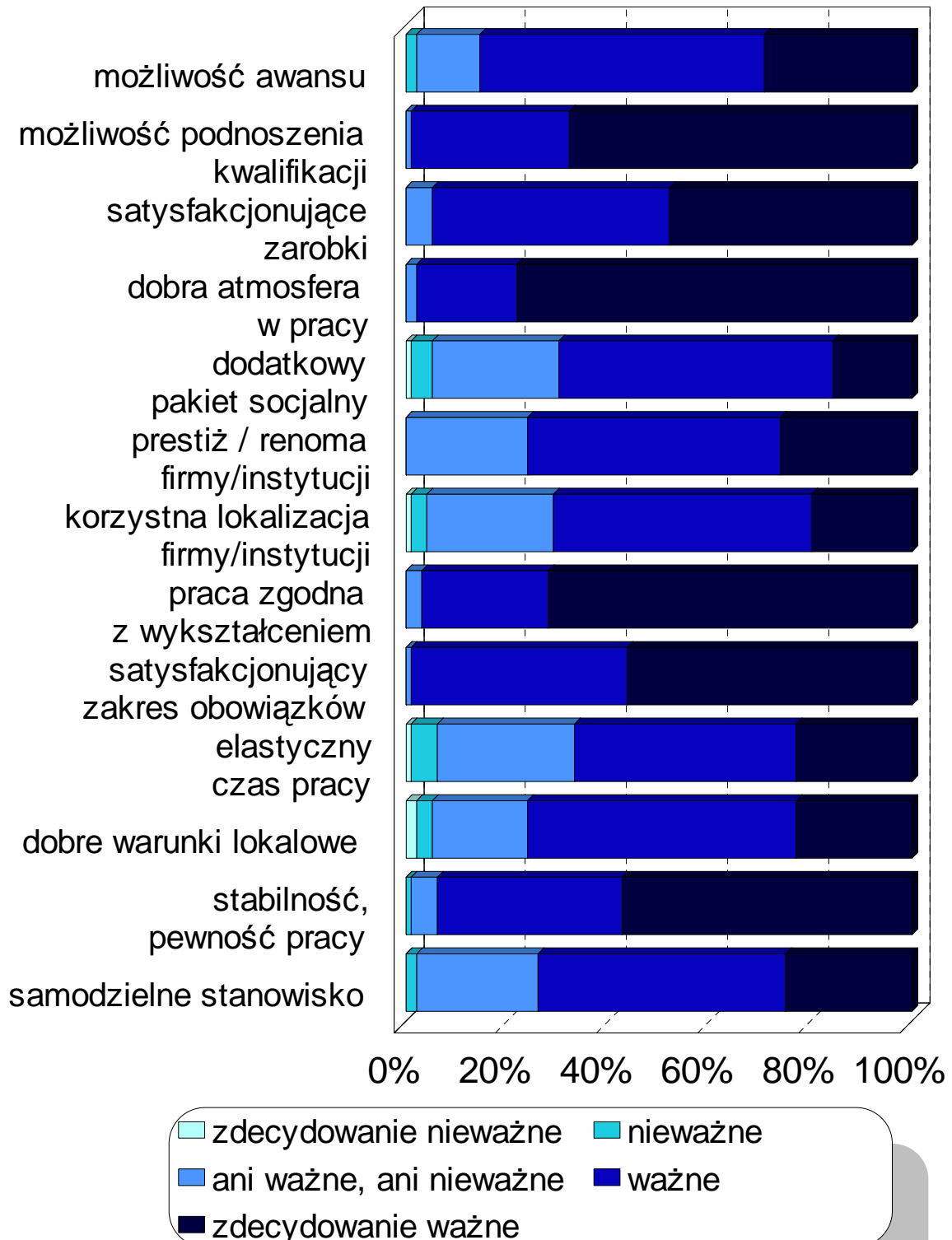
Wykres 5: Sytuacja zawodowa absolwentów w relacji do ukończonego kierunku studiów.

Kryteria brane pod uwagę przy wyborze pracy przez absolwentów

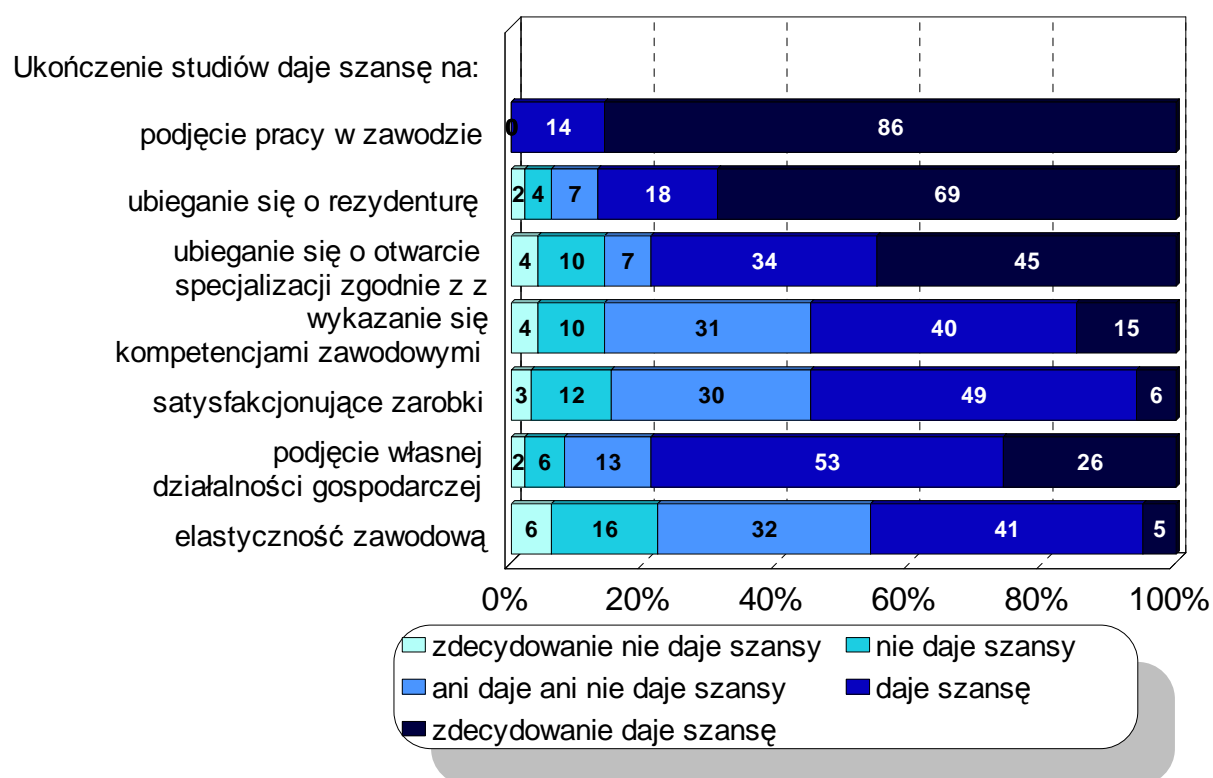
Absolwenci Wydziału Lekarskiego z roku 2010 zapytani o to jakie aspekty są dla nich ważne przy podejmowaniu decyzji o wyborze pracy podawali najczęściej takie kryteria jak: możliwość podnoszenia kwalifikacji, dobrą atmosferę w pracy, satysfakcjonujące zarobki, stabilność pracy, zgodność podejmowanej pracy ze zdobytym wykształceniem oraz satysfakcjonujący zakres obowiązków.

Wykres 6: Ważność różnych aspektów przy podejmowaniu decyzji o poszukiwaniu pracy przez absolwentów.

Największy odsetek absolwentów uważał, że ukończone studia dają im szansę na podjęcie pracy w zawodzie zgodnym ze zdobytym wykształceniem, możliwość ubiegania się o rezydenturę lub otwarcie specjalizacji, a także podjęcie własnej działalności gospodarczej. W mniejszym stopniu wskazywano na to, że studia dają szansę na wykazanie elastyczności zawodowej tj. zdolności do dostosowania się do nowych miejsc pracy lub/i przekwalifikowania się, wykazanie się kompetencjami zawodowymi lub satysfakcjonujące zarobki.

Wykres 7: Ocena szans jakie daje ukończeniu studiów.

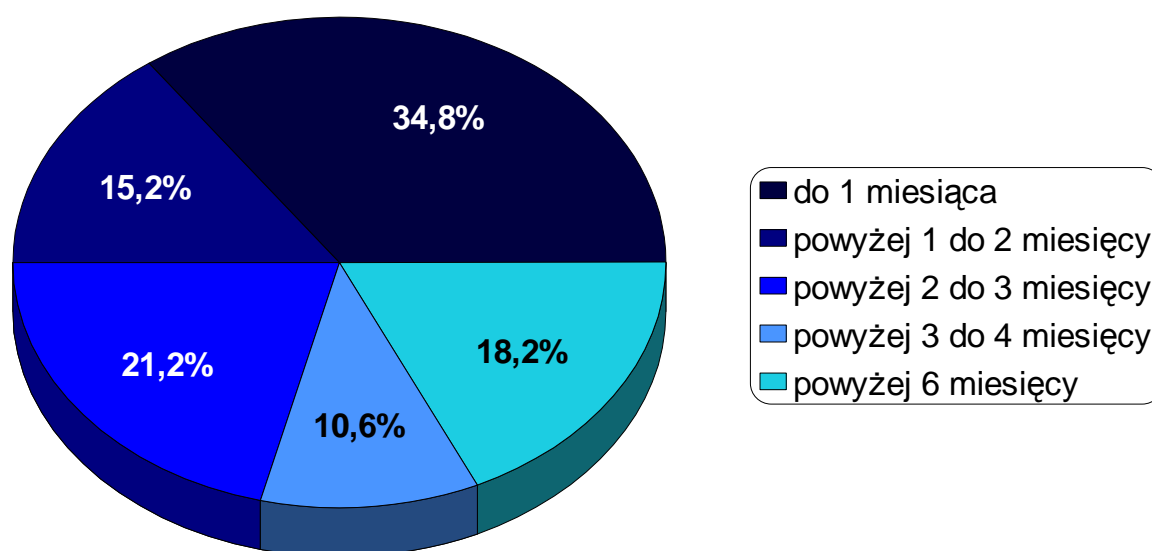

OSOBY PRACUJĄCE

Spośród absolwentów, którzy rozpoczęli pracę, większość (85%) podjęła pracę najemną, 3% prowadzi działalność gospodarczą, zaś 12% łączy obie te formy pracy. Większość (81%) absolwentów pracuje w jednym miejscu pracy.

Obecna sytuacja zawodowa badanych nie zależała istotnie od oceny na dyplomie, ani od otrzymywania w czasie studiów stypendium naukowego, ani też od odbywania części toku studiów za granicą, ani od faktu podjęcia pracy zarobkowej w czasie studiów. Niemal wszyscy (96%) pracujący absolwenci znaleźli podjęta pracę po studiach.

Wykres 10: Okres od egzaminu magisterskiego do momentu znalezienia pracy przez absolwentów.

Droga poszukiwania pracy

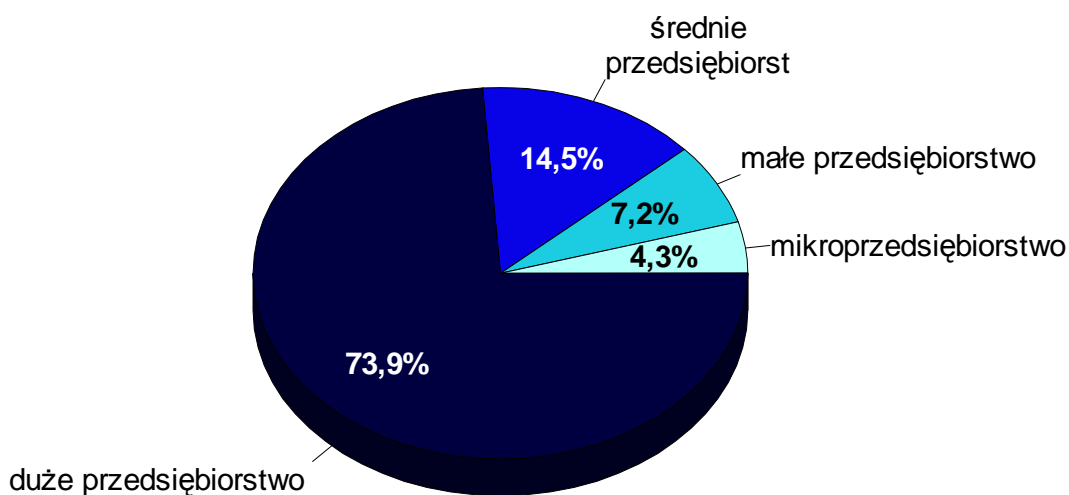
Niespełna 20% absolwentów udała się bezpośrednio do instytucji medycznej lub firmy farmaceutycznej w celu poszukiwania pracy, zaś tylko 13% badanych poszukiwało pracy przeglądając ogłoszenia w prasie lub w Internecie. Podobny odsetek (21,7%) pracujących badanych jako sposób znalezienia pracy podał dobra opinię otrzymaną podczas stażu, znikomy odsetek (1,4%) rejestrował się na portalach pośrednictwa pracy. Żaden z badanych nie podał targów pracy, urzędów pracy lub biura karier jako środka poszukiwania pracy, zaś

11.6% podało inną drogę taką jak ogłoszenie na uczelni bądź rekomendację innej osoby. Ponad połowa ankietowanych podała inny sposób zdobycia pracy, najczęściej były to: rezydentura (19%), specjalizacja (3%), przez Urząd Wojewódzki (3%), przez WODKAM (1%), przez OIL (1%), kontynuacja po stażu (1%), podanie do dyrekcji szpitala (1%), i studia doktoranckie (1%).

Większość badanych (98,6%) pracuje w Polsce, w większości (82,4%) w województwie małopolskim. Pozostali respondenci pracowali głównie w województwie śląskim i podkarpackim (4,4%) oraz województwach: świętokrzyskim, opolskim, mazowieckim i dolnośląskim. Żaden z absolwentów nie pracuje w kraju poza Unią Europejską.

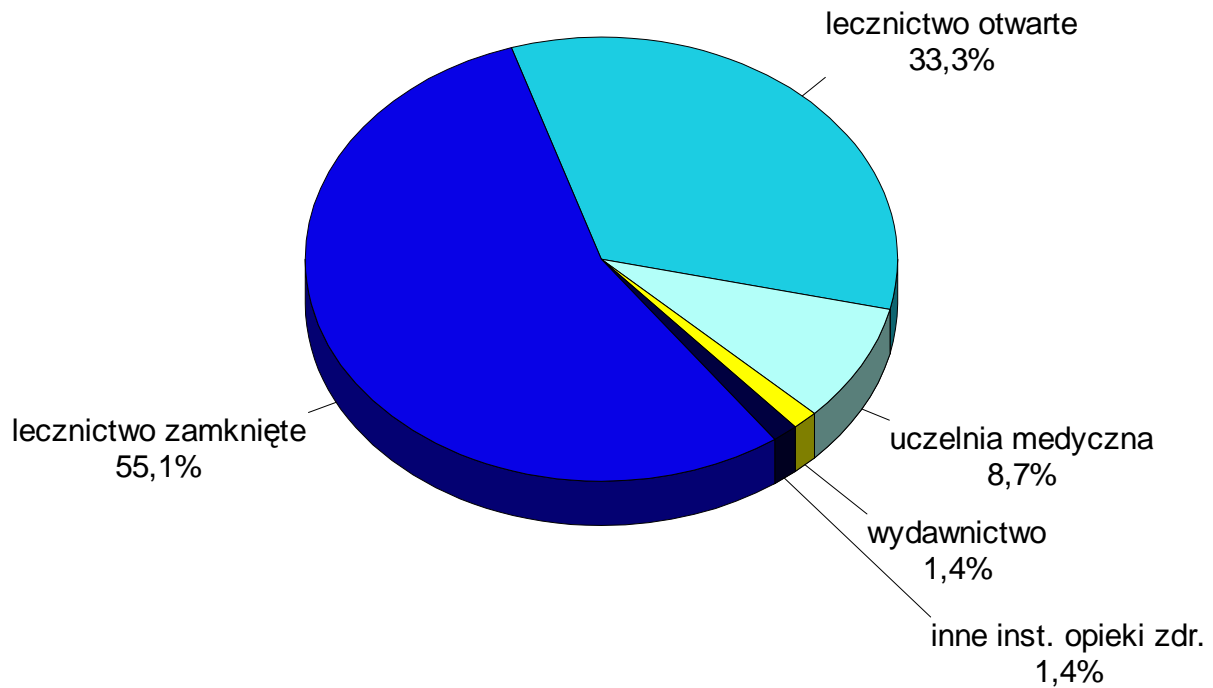
Większość absolwentów pracowała w instytucji publicznej (państwowej) (81,2%), pozostali w prywatnej (17,4%) lub w spółce z udziałem Skarbu Państwa (1,4%). Niemal trzy czwarte badanych zatrudnione było w dużych przedsiębiorstwach (w których pracowało ponad 250 osób), niespełna piętnaście procent w przedsiębiorstwach o średniej wielkości (zatrudniających od 10 do 49 osób), pozostali pracowali w małych instytucjach.

Wykres 11: Struktura zatrudnienia absolwentów w relacji do wielkości przedsiębiorstwa zatrudnienia.

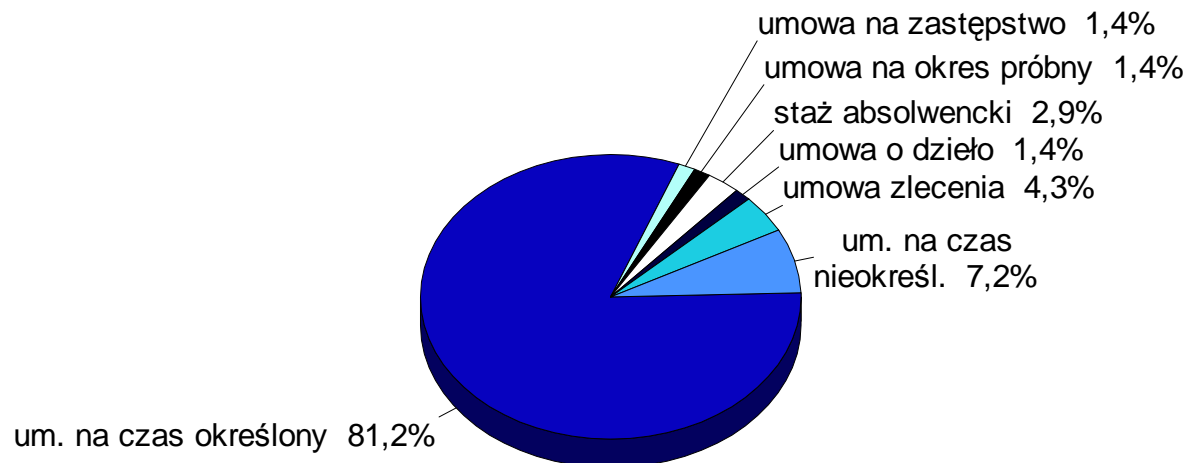
Większość absolwentów pracowała w lecznictwie zamkniętym, lub otwartym.

Wykres 2: Struktura zatrudnienia absolwentów wg branży

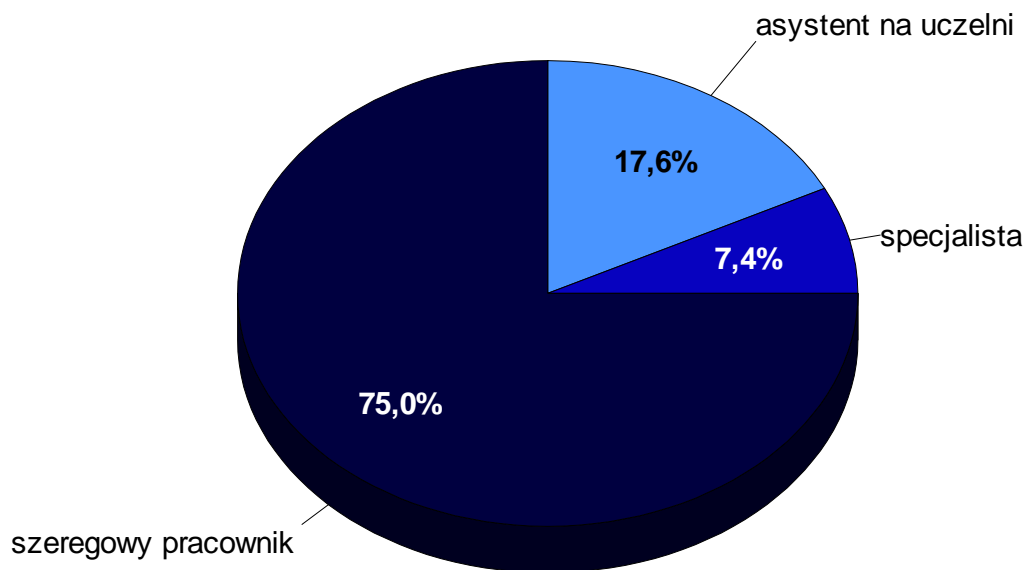
Ponad 80% respondentów jest zatrudnionych na umowę na czas określony zaś tylko 7% na umowę na czas nieokreślony.

Wykres 12: Forma zatrudnienia badanych absolwentów.

Większość bo $\frac{3}{4}$ respondentów jest zatrudnionych jako szeregowi pracownicy, zaś ponad 17% jako asystenci na uczelni, jednak nie stwierdzono istotnej zależności między płcią badanych a zajmowanym przez nich stanowiskiem.

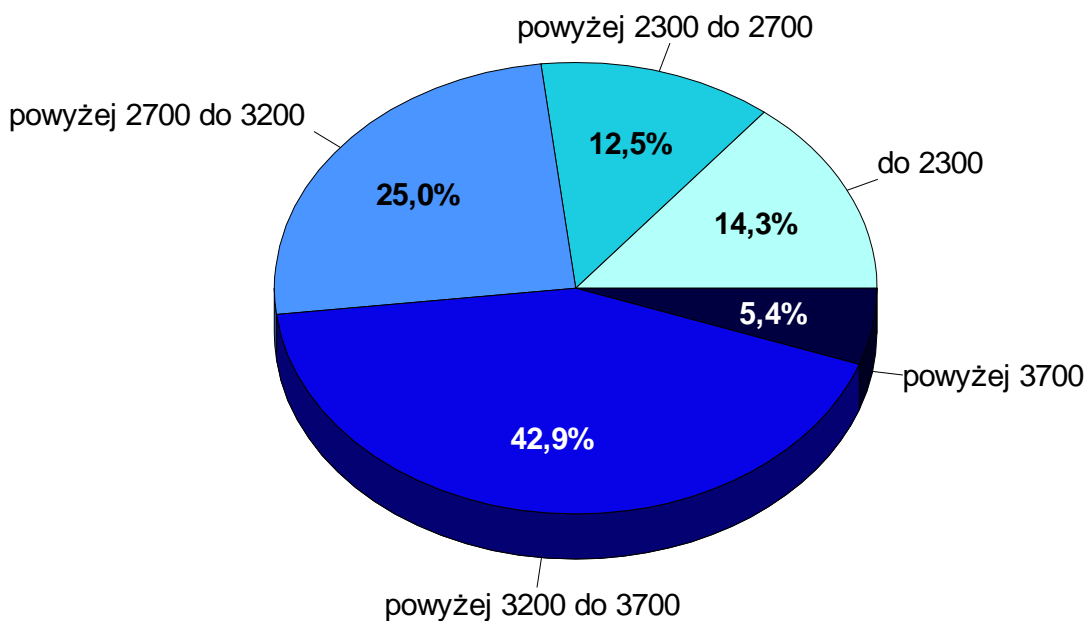
Wykres 13: Charakterystyka stanowiska zatrudnienia absolwentów wg poziomu zarządzania

Ponad 90% absolwentów jest zatrudnionych na pełnych etatach, jednak w większym odsetku dotyczy to absolwentów kierunku lekarskiego (94%) niż lekarsko-dentystycznego, w przypadku którego na pełnym etacie pracuje 60% absolwentów (dokładny test Fiszera, $p=0,058$).

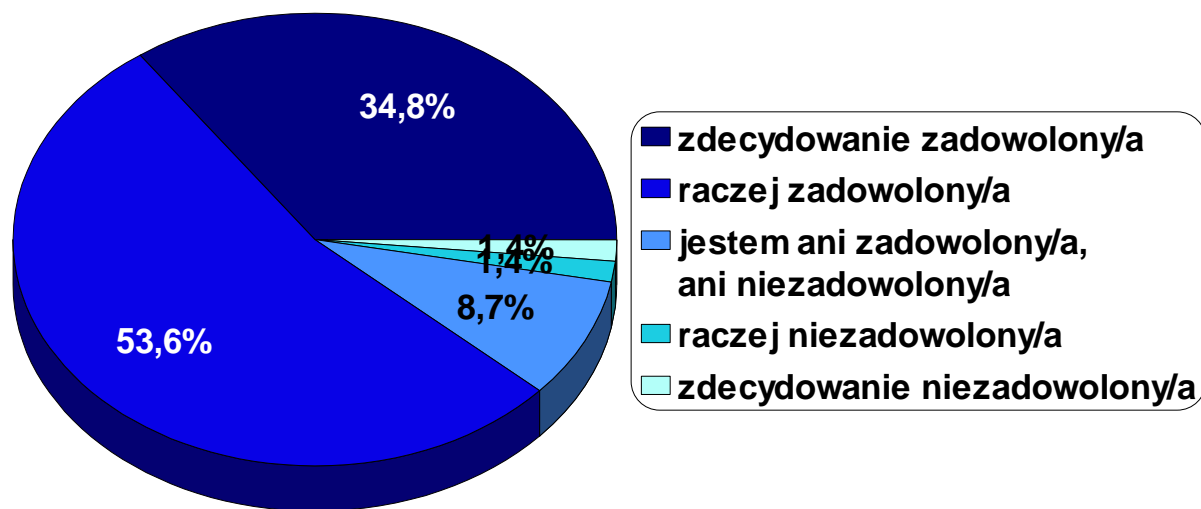
Poziom dochodów dwóch trzecich absolwentów w okresie pół roku po ukończeniu studiów wynosi od 2700 do 3700 PLN.

Wykres 14: Dochody brutto absolwentów z pracy najmniej

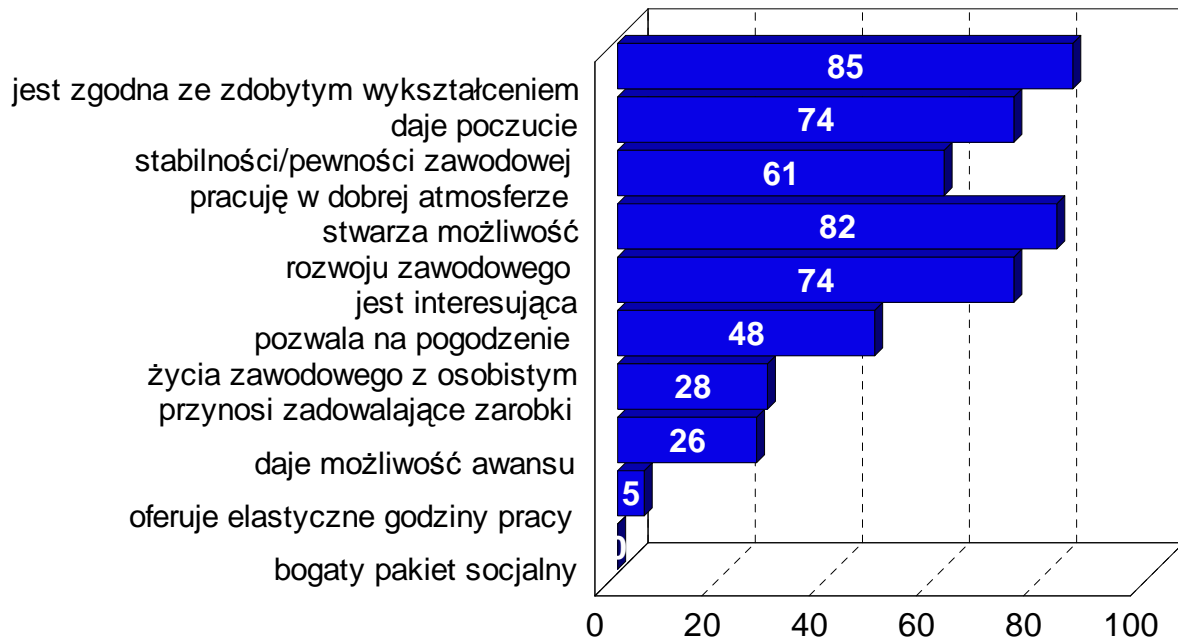
Ponad połowa absolwentów była raczej zadowolona z obecnie wykonywanej pracy, zaś odsetek osób zdecydowanie zadowolonych wynosił około jednej trzeciej.

Wykres 16: Poziom zadowolenia absolwentów z obecnie wykonywanej pracy

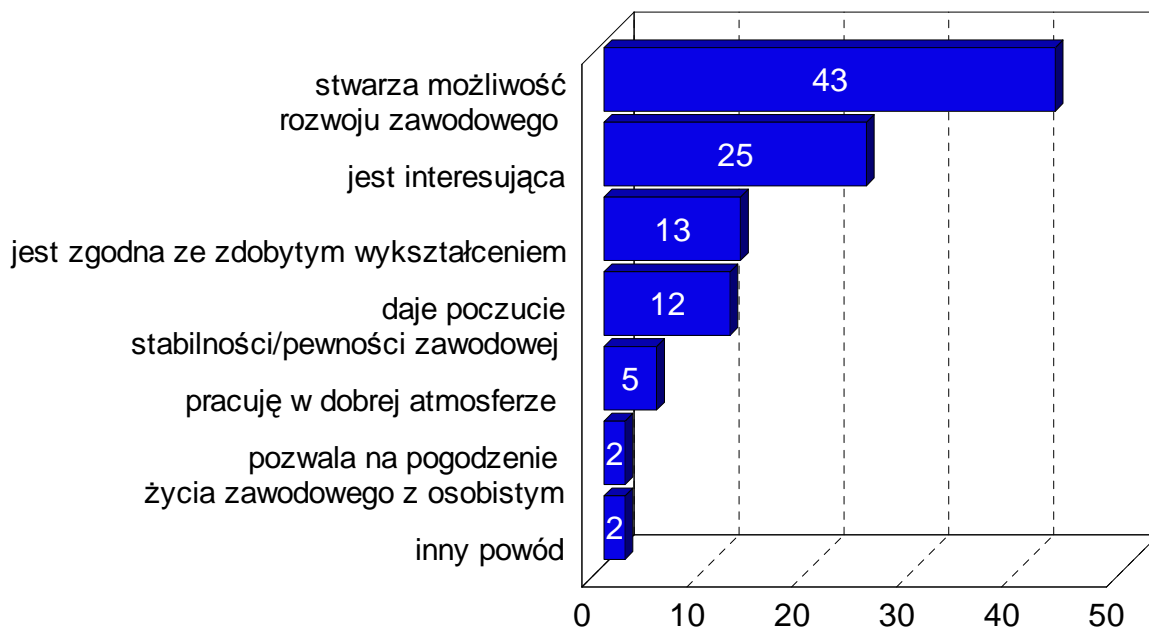
Wśród przyczyn zadowolenia ponad połowa absolwentów wymieniła możliwość pracy w dobrej atmosferze, specyfikę pracy („jest interesująca”), poczucie stabilności, oraz zgodność ze zdobytym wykształceniem i możliwość rozwoju zawodowego.

Wykres 17: Przyczyny zadowolenia z aktualnej pracy.

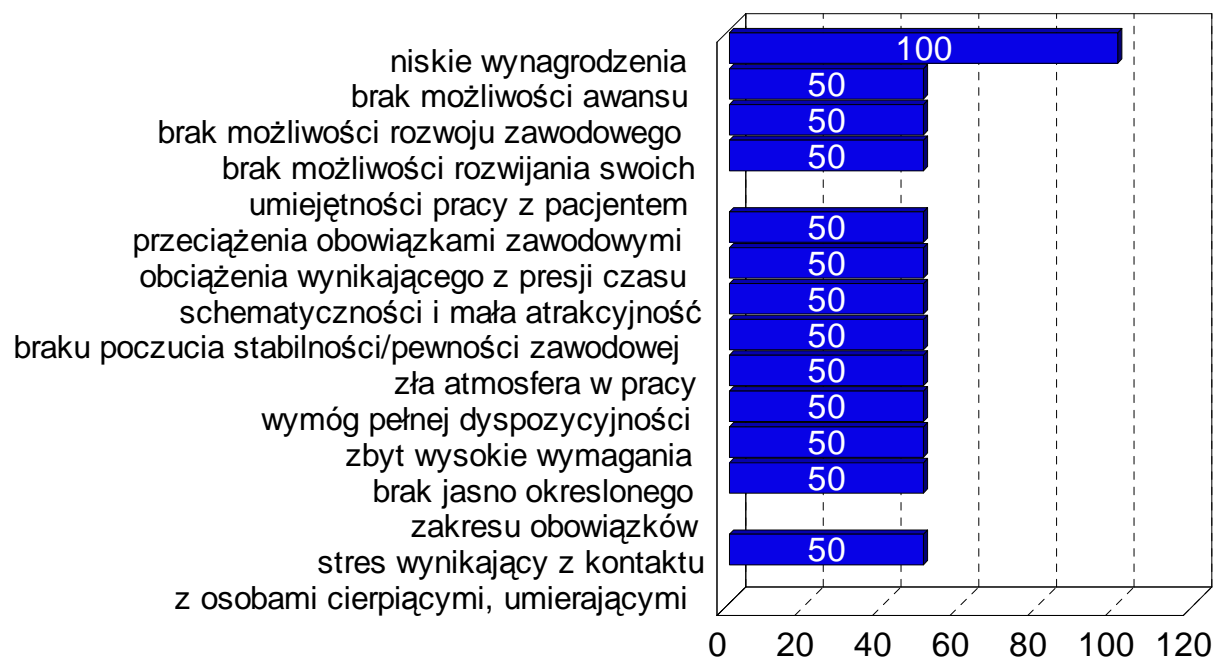
Jako najważniejszy powód zadowolenia z pracy największy odsetek zadowolonych absolwentów podawał że wykonywana praca daje możliwość rozwoju zawodowego (podnoszenia kwalifikacji) oraz, że jest interesująca a także zgodna ze zdobytym wykształceniem i daje poczucie stabilności/pewności zawodowej.

Wykres 18: Najważniejsze przyczyny zadowolenia z aktualnej pracy

Jedynie dwóch absolwentów zgłosiło niezadowolenie z wykonywanej pracy i jako jego przyczynę obaj podali niskie wynagrodzenia, jednak każdy z nich podał także kilka innych przyczyn.

Wykres 19: Przyczyny niezadowolenia z aktualnej pracy

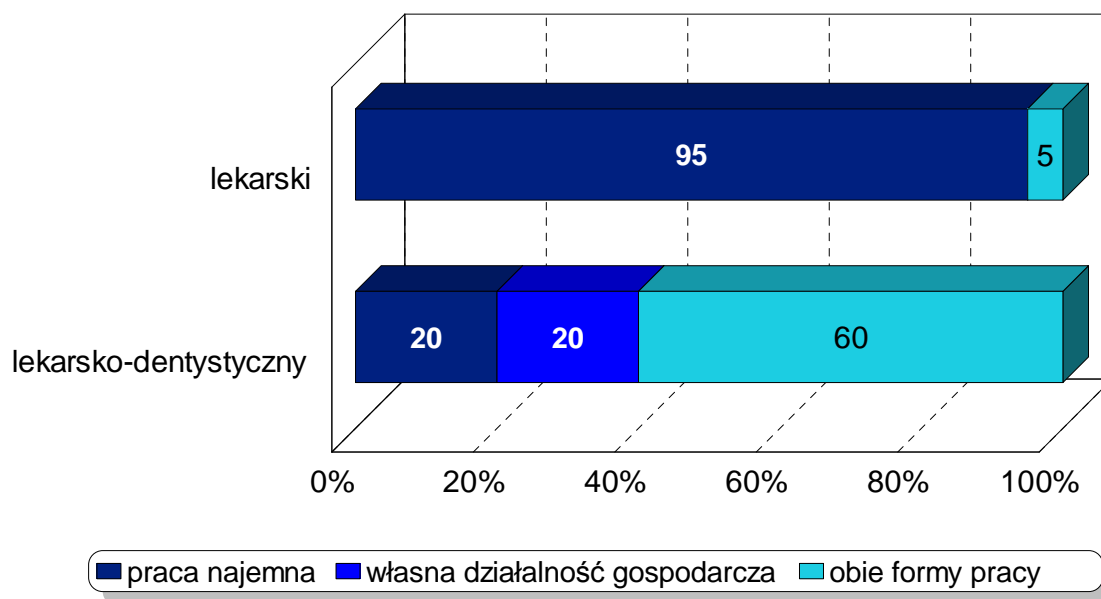
Jako najważniejszy powód niezadowolenia, jeden niezadowolony absolwent podał przeciążenie obowiązkami zawodowymi, a drugi brak możliwości rozwoju zawodowego.

Większość absolwentów (94,2%) potwierdziła, że wykonywana przez nich praca jest zgodna ze zdobytym wykształceniem, zaś pozostali ocenili że raczej zgodna.

OSOBY PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ

Większość absolwentów Wydziału Lekarskiego z roku 2010 wykonuje pracę najemną. Nie odnotowano różnic istotnych statystycznie w charakterze podjętej pracy w zależności od płci, jednak wśród tych którzy pracują na własny rachunek wyłącznie większość absolwentów kierunku lekarsko-dentystycznego łączy tę pracę z pracą najemną (test dokładny $\chi^2(2)=40,3$, $p<0,05$).

Wykres 23: Formy zatrudnienia badanych absolwentów.

Spośród osób prowadzących działalność gospodarczą dla 45,5% jest ona podstawową działalnością: wszystkie te osoby założyły swoją firmę samodzielnie a 40% z nich rozpoczęła ją po ukończeniu studiów, zaś pozostali po krótkim okresie zatrudnienia po ukończeniu studiów (do pół roku). Żadna z tych osób nie korzystała z jakiegokolwiek dofinansowania przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej. Wszyscy absolwenci zarejestrowali swoją działalność gospodarczą w Polsce w województwie małopolskim. Założoną przez absolwentów Wydziału Lekarskiego działalność gospodarczą w 60% można zaliczyć do leczenia otwartego (gabinety stomatologiczne).

Wśród przyczyn podjęcia działalności gospodarczej respondenci podają najczęściej perspektywę wyższych zarobków (60%), chęć bycia niezależnym (20%), trudności w znalezieniu pracy zgodnej w wykształceniu (20%) jak również jakiegokolwiek pracy (20%), chęć sprawdzenia swoich umiejętności (20%) oraz „konieczność” (20%). Jako najważniejsza przyczyna podjęcia działalności gospodarczej wśród absolwentów były wymieniane w równym stopniu każda z powyższych.

Żadna z założonych przez absolwentów Wydziału Lekarskiego firm nie zatrudnia nikogo poza absolwentem. Miesięczne dochody respondentów będących właścicielami prywatnych firm mieściły się najczęściej (40%) w zakresie od 1300 do 1800 PLN, podczas gdy zarobki pozostałych absolwentów wynosiły poniżej 1300 PLN (20%), jak również od 2300 do 2700 PLN (20%) oraz ponad 3700 PLN (20%).

Zadowolenie z prowadzenia własnej działalności gospodarczej w większości rozkłada się po równo między osoby raczej zadowolone oraz ani zadowolone ani niezadowolone (po 40%) – tylko 20% było zdecydowanie zadowolonych. Jako powód zadowolenia z

prowadzenia działalności gospodarczej respondenci podawali najczęściej zadowalające zyski, zgodność ze zdobytym wykształceniem oraz możliwość pracy w dobrej atmosferze (100%) oraz możliwość rozwoju zawodowego, czyli podnoszenia kwalifikacji, poczucie niezależności zawodowej oraz realizacji swojego hobby (67%). Jedna trzecia respondentów jako powody zadowolenia możliwość pogodzenia życia zawodowego z osobistym, poczucie stabilności zawodowej, oraz interesującą pracę. Jako najważniejszy powód zadowolenia ankietowani absolwenci podawali zgodność ze zdobytym wykształceniem (67%) oraz możliwość rozwoju zawodowego (33%).

OSOBY KONTYNUUJĄCE NAUKĘ

Spośród osób kontynuujących naukę największy odsetek badanych robi specjalizację (74%), znacznie mniejszy (21%) jest na studiach doktoranckich, zaś pozostałe osoby (5%) uczestniczą w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe. Dziesięć procent z wyżej wymienionych osób uczestniczy w stażach podyplomowych. Większość osób kontynuujących naukę (84%) kierowało się chęcią zdobycia wyższych kwalifikacji zawodowych, nieco mniejszy odsetek (58%) kierował się chęcią podniesienia swoich kwalifikacji i realizacji swoich zainteresowań. Około połowa absolwentów, którzy kontynuowali naukę uzasadniała to możliwością zdobycia nowych umiejętności (53%), szansą awansu zawodowego, perspektywą wyższych zarobków, perspektywą znalezienie lepszej pracy (53%), ale także satysfakcją odczuwaną z kontynuacji nauki (47%), koniecznością niezbędną do podjęcia pracy naukowej (26%), zaś najmniejszy odsetek badanych uzasadniał ta decyzję brakiem innych planów zawodowych (11%) i trudnościami w znalezieniu zatrudnienia (5%) lub założeniu własnej działalności gospodarczej (16%). Jako najważniejszy powód kontynuacji nauki najczęściej (53%) podawano chęć zdobycia wyższych kwalifikacji.

OSOBY NIEPRACUJĄCE I NIEKONTYNUUJĄCE NAUKI

Spośród 4 absolwentów, którzy 6 miesięcy po zakończeniu studiów nie pracują ani nie kontynuują nauki większość (75% - 3 osoby) trwa w tym stanie od momentu ukończenia studiów, zaś pozostałe 25% bezpośrednio po studiach podjęło pracę ale przerwało ją z powodu urlopu macierzyńskiego.

Jako przyczyny niepodjęcia pracy badani absolwenci podają w większości brak odpowiednich kwalifikacji (50%), ale także sytuację rodzinną (50%), zaś w mniejszym stopniu brak ofert zgodnych z wykształceniem (25% badanych), niemożność znalezienia pracy zgodnej z kwalifikacjami (25%), brak doświadczenia zawodowego (25%), lub umiejętności poszukiwania pracy (25%). Tylko jedna osoba (25%) aktywnie poszukiwała pracy zaś druga uczyła się aby poprawić wyniki LEP-u i dostać się na rezydenturę.

Plany zawodowe

Absolwenci, którzy w momencie przeprowadzenia badania nie byli zatrudnieni planowali w większości podjęcie pracy w swoim zawodzie w Polsce (50%), podjęcie pracy za granicą: w swoim zawodzie (25%) lub jakiegokolwiek (25%), jak również podjęcie dalszej edukacji (25%). Nad założeniem własnej działalności gospodarczej zastanawiało się 25% niepracujących absolwentów.

OCENA KOMPETENCJI ZDOBYTYCH NA STUDIACH

Ankietowani absolwenci oceniali poziom kompetencji jakie osiągnęli dzięki studiom, które ukończyli jako bardzo zróżnicowany: największy odsetek Respondentów ocenił, że ukończone studia w wysokim stopniu wpłynęły na rozwój umiejętności zbadania pacjenta, umiejętność samokształcenia i postawienia diagnozy. Duży odsetek Respondentów ocenił, że studia w wysokim stopniu ukształtowały umiejętność dobrej organizacji pracy własnej, umiejętność skutecznego komunikowania się, a także umiejętność myślenia syntetycznego lub analitycznego. Najmniejszy odsetek respondentów ocenił, że ukończone studia w wysokim stopniu wpłynęły na umiejętność obsługi komputera, inne specjalistyczne umiejętności zawodowe, umiejętność zarządzania zespołem oraz zapewniły dobrą znajomość języka obcego w mowie i piśmie.

Zatrudnieni absolwenci dokonali także oceny kompetencji najbardziej wymaganych przez pracodawcę: jako najczęściej wymagane ocenili oni umiejętności wykorzystania teorii w praktyce, rozwiązywania problemów związanych z pracą z chorymi oraz umiejętność skutecznego komunikowanie się i pracy w zespole. W niewiele mniejszym stopniu wymagane były umiejętność samokształcenia, dobrej organizacji pracy własnej, umiejętności syntetycznego myślenia, odporności na stres, samodzielność w pracy a także specjalistyczne umiejętności zawodowe. Duży odsetek absolwentów uważa również, że pracodawcy w wysokim stopniu wymagają umiejętności negocjacji oraz kreatywności. Najniższy odsetek badanych ocenił, że pracodawcy wysoko cenią bierną lub czynną znajomość języka obcego i umiejętność zarządzania zespołem lub innowacyjność.

Wykres 24: Porównanie kompetencji wyniesionych ze studiów (kolor ciemnoniebieski) z kompetencjami wymaganymi przez pracodawców (kolor jasnoniebieski) w ocenie absolwentów WL z rocznika 2010.

